

A misztikából politika sarjad

JOHANNES HAAS OSFS

Szaléziánus szerzetes, katolikus pap, a bécsi egyetem Pasztoralteológiai Intézetének munkatársa. Egyik kezdeményezője és alapítója a "Szerzetesek a békéért" mozgalomnak, továbbá vezetője a "Kreis junger Missionar~" (Ifjú Misszionáriusok Köre) nevű kezdeményezésnek. Cikkét az Entschluss című folyóirat 1988. évi 3. számából vettük át.

Amikor 1987 elején Ausztriában szerzetesek és szerzetesnők néhányan elhatározták, hogy összefognak egymással és mint "Szerzetesek a békéért" mozgalom az evangéliumból és rendjük spiritualitásából merítenek ösztönzést a béke munkájukhoz, akkor a szomszédos NSZK egyházában egy ideje (1983. óta) már létezett a "Szerzetesek a békéért" nevű kezdeményezés. Ausztriában az érdekeltek első találkozásukra 1987. május 9-én jöttek össze Bécsben. Beszélgetéssel és imádsággal telt ez az alapító gyűlés. A 21 résztvevő így számolt be róla:

A mai találkozónkon igen intenzív és érdekes beszélgetést folytattunk. Megosztottuk egymással várakozásainkat, motívumainkat, javaslatainkat, és beszéltünk a forrásokról. Amikor a forrásokhoz, a szerzetesrendek eredetéhez nyúlunk vissza, valójában a jövő felé indulunk el. Ezért az első lépés az lehetne, hogy zarándokútra indulunk egyik szerzetes közösségtől a másikig. Amikor vendégei vagyunk egy közösségnek, feltárulnak előttünk a béke útjai, amelyeket előttünk már kipróbáltak és tisztábban látjuk a békéhez vezető közös utunkat.

A huszonnegyedik óra utolsó öt percét éljük - mondják sokan. Nem sokkal tizenkettő előtt ma elimádkoztuk az Úrangyalát, amely hagyományos békeima. '

A közös imádságból táplálkozik a "Szerzetesek a békéért" mozgalom. Máriára tekintünk, aki igent mondott feladatára ebben a világban, s így mondunk igent

arra, amit Isten a mai világban feladatként kijelölt nekünk, s igent mondunk a béke feladatára is. A "Szerzetesek a békéért" imádságos emberek lesznek. Az imádságból elkötelezettség, a misztikából politika sarjad hangzott el a beszámolóban.

Bécs térségében a "Szerzetesek a békéért" mozgalom szempontjából nagy jelentősége volt a szerzetesközöségtől szerzetesközöségig haladó zárandoklatnak. Már az első négy állomáson kialakult a zárandoklat formai alapszerkezete.

A vendéglátó közösség meghívja a többiekét saját rendházába. A kezdeményezés tagjain túl ismerős és a dologgal valószínűleg rokonszenvező embereket (szervezeteket) is meghívunk. A közösség néhány tagja előkészíti a találkozót: saját rendjük alapításából, az alapító életéből és tanításából, szabályzatukból és a mai gyakorlatból merítenek ösztönzéseket a békéhez. Egy lapra felírunk néhány kulcsmondatot. A találkozó többnyire üdvözléssel, imával és énekkel kezdődik. Aztán információk következnek az alapító személyéről, életéről, tanításáról, munkásságáról. Majd nyomon követik, hogyan jelenik meg a béke szellemisége a rend hagyományában, s példákkal szemléltetik a békéért folyó mai munkát.

A tájékoztatást megbeszélés követi: kiscsoportokban beszélgetés folyik, egymáshoz és a vendéglátókhoz kérdéseket intéznek, és eszmecserét folytatnak a békéért folyó munkának a szabályzatban és a konkrét gyakorlatban található szempontjairól. Ennek során a partnerek megállapíthatják: a különböző rendek hasonló úton járnak. Ez a belátás igazolást és megerősítést ad.

A beszélgetéshez kapcsolódik az ima, könyörögnek adott problémák megoldásáért, vagy egyszerű imádsást végeznek. Majd a kezdeményezés fejlődéséről hangzik el beszámoló és bejelentik a soronkövetkező akciókat, amik elősegítik a közös folyamatot. A találkozó egyszerű agapé-val zárul. A vendéglátók nemcsak életüket és lelki javaikat osztják meg vendégeikkel, hanem a kenyerüket és a borukat is.

A következő rövid beszámolóban a legfontosabb szövegeket idézem, és megpróbálom érzékeltetni a hangulat hatását. Ez a tudósítás talán ösztönzést ad a szerzetes közösségeknek, hogy hasonló útra vállalkozzanak: maguk is vendégül lássanak más közösségeket, illetve elfogadják mások meghívását. A bécsi "Szerzetesek a békéért" első zárandokútjuk során a ferenceseket, a

szaléziak oblátusait, Jézus Kis Testvéreit, és a jezsuitákat látogatták meg. E rendek alapítóiban a békét megtestesítő személyiségeket ismerhettek meg.

Koldusszegényen és fegyvertelenül

Assisi Szent Ferenc (1181-1226)

A város centrumában, a bécsi ferences kolostorban vette kezdetét a zarándoklat, ahonnan évtizedekkel ezelőtt világméretű imamozgalom indult el a világ békéjéért, az úgynevezett "RÓzsafűzér - kereszteshadjárat". Ferenc testvérrel nem volt nehéz elindulni.

Ferenc békét hirdet és békét hoz. Békeességet az egyházba és a politikába. Szembenálló pártokból partnerek lesznek: püspök és polgármester újra egymásra talál. Helyreáll a béke ember és állat közt. A rémisztő farkasból bárányszelíd "Farkastestvér" lesz, a rettegő gubbiói polgárokból egy újfajta bizalom emberei lesznek. "Szelíden és békésen, mint a bárány, ballagott mellette a farkas, elálmélkodott, aki csak megpillantotta őket. Összefutott a nép, Ferenc pedig így szólt hozzájuk: Szeretett testvéreim, Farkas-testvér, aki előttetek áll, megígérte nekem, hogy békét köt veletek, s többé nem okoz sérelmet nektek. De nektek is meg kell ígérnetek, hogy minden nap megadjátok neki, amire szüksége van. Én kezeskedem róla, hogy hűségesen betartja a békeszerződést!" (Fioretti,21).

Társainak Ferenc a biblikus köszöntést ajánlotta: "Adjon neked az Úr békét!" Mert a békét Isten adja. "Az Úr lelke alázatosságra, türelemre és a lélek tiszta, jámbor, igaz békéjére buzdít."

Ferenc és követői éppen kolduló barátként lettek a béke tanúi, hiszen aki vagyontalan, annak fegyvere sincs. A püspök előtt Ferenc ezt a koldusszegény, egyúttal tehát erőszakmentes magatartást így védelmezte: "Uram, ha bármilyen tulajdonnal rendelkezünk, okvetlenül kellene lennie fegyverünknek is, hogy megvédjük. Ez azonban vizályt és civakodást szül, így az Isten s a felebarát iránti szeretet komoly csorbát szenved. Ezért nem akarunk e világban semmiféle földi dolgot birtokolni."

Ezek a középkori gondolatok rámutatnak a mai törekvések lényegére. Phil Bosmans tömören így fogalmaz: "Adjátok a világ összes fegyverét egy Assisi Szent Ferenc kezébe, és nyugodtan alhattok."

A ferences béke és lelkeség iránt évek óta növekvő érdeklődés tapasztalható, messze túl a ferences közösségek, sőt a keresztény egyházak határain is. A fegyvertelen koldus városa, Assisi, a béke városa lett, ahol 1980-án Nemzetközi Békeközpontot alapítottak. Assisi polgárai követői lesznek annak a békének, mellyel polgártársuk és testvérük, Ferenc ajándékozta meg a világot. Szereztesek és laikusok kelnek útra, hogy felkeressenek egyházi és állami vezetőket. II. János Pál pápa maga is Ferenc nyomdokain jár: 1986. október 27-én tizenkét világvallás képviselőit hívta meg Assisibe, nemzetközi békeimára. Assisiből az emberiség jövője felé vezetnek az utak.

A szeretet lefegyverez

Szalézi Szent Ferenc (1567-1622)

A zarándokút második állomásán, Szalézi Szent Ferenc oblátusainál, akik az "ökumenikus békezsinatért" való kiállásukkal váltak ismertté, a résztvevők megismerkedtek a szaléziánus béke lelkeséggel.

Szalézi Szent Ferenc, aki természete szerint hajlamos volt a haragra, évtizedekig tartó önnevelés eredményeként lett maga a megtestesült béke. Egyháztanítóként a béke tanítója is. Béketeológiájában különbséget tesz a valódi, az istenszeretet derűjéből fakadó béke és a látszatbéke közt, mely az önzés és önszeretet gyümölcse. A béke nem a saját teljesítményünk, sokkal inkább isteni adomány és feladat az ember számára, amely erénnyé érlelődik.

Melyek a békéhez vezető utak a szaléziánusok szerint? A bizalom Istennek az egész világra kiterjedő gondviselésében, az imádság és a böjt mint "a szeretet fegyverei", "jósándék", azaz megbékélésre törekvés a mindennapokban, alázat, mellyel bátran vállaljuk a szolgálatot, és a szelidség az egymással való érintkezésben. Ferenc lefegyverző szeretetet hirdet és valósít meg: "A szeretettel kell Genfét visszahódítani... Nem vasat és nem kéngázt ajánlok, mely a pokol tüzes kemencéjének szagát árasztja... A kölcsönös szeretetnek kell elindítania a támadást."

Genf püspöke, akit a kálvinisták saját püspöki székhelyéről elűztek, összeköti a békét az ökuménéval. Az egyházszakadás és az egyház benuhátságának orvoslására "nemzeti zsinatokat" javasolt - ennyiben az "ökumenikus békezsinat" eszméjének előfutára. Genf, amely akkoriban az egyházszakadás és a békétlenség gyújtópontja volt Európában, ma az ökuméné és a béke városa, a világbéke érdekében folyó tárgyalások és az ökumenikus mozgalmak centruma. E városból a szaléziánus békelelkeség termékenyítő magvai is eljutnak a világba.

Bárány módjára odatartani a nyakunkat Charles de Foucauld (1858-1916)

"Legyen velünk a Szentlélek ezen az estén" - kérte Monika kistestvér a vendégekkel együtt a találkozó kezdetén. A nővérek éppen most költöztek át új otthonukba. A kápolna, valamennyi kistestvér "fraternitásának" szíve, még nem készült el. Így a harmadik állomáshelyen a negyvenegy résztvevő egy lakószobában zsúfolódott össze padokon, székeken és a földön. Sok volt az új arc: eljöttek a nővérek szomszédai és ismerősei, szerzetesek, még Japánból is érkezett egy buddhista szerzetes, aki a "Békepagoda" nevű rendezvény kereteiben szószerint "veri a tam-tamot" a békéért.

Megkapó az az eltökéltség, mellyel Charles de Foucauld síkraszállt a békéért. Ő, aki előzőleg hadnagy volt, rátalált Istenre, s Őbenne a békére: "...ez a végtelen béke, ez a ragyogó fény, ez a soha el nem hamvadó tűz, ez az, amiben örömet lelek". Ő, aki Jézus testvére lett, úgy mert fellépni a francia parlament ellen, mint Jézus a képmutatókkal szemben: "Csak annyit mondhatunk, képmutatók vagytok, akik bélyegeitekre a Szabadság, Egyenlőség, Testvériség jelszavát nyomjátok, de az emberrablást megengeditek. Nincs hozzá jogunk, hogy az ôrségben elaludjunk. Maga Jézus van jelen ebben a fájdalmas helyzetben."

Charles testvér világos bibliai álláspontot képvisel az ellenséggel való bánásmódot illetően: "Ha valaki szidalmaz minket, nem védekezünk... odatartjuk a nyakunkat, mint a bárány, hogy ne keljünk harcra testvérünkkel, sokkal inkább a szelídségünkkel gyôzzük meg ôt, s mindenekelőtt Isten Bárányának példáját kövessük." Az alapító gondolatai politikai állásfoglalás alapjául szolgálnak: "Semmiképpen nem akarunk beleavatkozni a világi kormányzásba, de ha a világi hatalom súlyos jogtalanságot követ el olyanokkal szemben, akikért bizonyos vonatkozásban felelôsek vagyunk, akkor ezt ki kell mondanunk. Mert mi vagyunk a földön az igazság és a méltányosság képviselôi."

Alapító-testvérünk, Charles életéhez hasonlóan megagadó volt a Közép- és Dél-Amerikában, a Fülöp-szigeteken és Ausztriában mûködô kistestvérekrôl szóló beszámoló. Karintiában például a fiatalokkal túl tudtak jutni a nyelvi korlátokon, felszámolták az elôítéleteket - útat nyitva ezzel a megbékélés felé.

Jézus kistestvérei a napi imádással teret adnak Jézusnak, lakhelyük egy részét Krisztusnak engedik át: egy-egy órára mindegyikük visszavonul az imaterembe. A közös imának a mai találkozókon is sok idôt szenteltünk. A könyörgésben aktuális kérések hangzottak el, szóba jöttek a napi problémák, mint az egyetemi sztrájk és az egyetemisták lelki gondozása, a helyi egyház és a világegyház gondjai - így a római szinódus, társadalmi és politikai gondok, a munkanélküliség, a leszereléstô) való félelem. A közösség belsô gyarapodása, belsô energiái révén egyre jobban növekszik kifelé is. Erre világít rá a találkozó résztvevôinek útravalóul szánt gondolat: "Az embernek erôre van szüksége, hogy a gyöngéket és elnyomottakat megvédelmezze. Erô kell ahhoz, hogy szembeszálljon a jogtalansággal. A mi erôfeszítésünk kell ahhoz, hogy valamennyi fivérünkkel és nôvérünkkel békében élhessünk."

Krisztus katonája

Loyolai Szent Ignác (1491-1556)

Egy káptalani ülésterem, plébániai terem, lakószoba, képzési központ - a helyszín változik, s mindig el is árul valamit a vendéglátó közösséggól.

A jezsuiták bécsi iskolájukba invitálták a meghívottakat. A már megszokott formák szerint fölelevenítették alapító szentjük, Loyolai Ignác alakját, s bemutatták a békéért folytatott tevékenységüket.

A rendalapító Ignác katonatisztból lett Krisztus katonája. 1521-ben ágyúgolyó vetett véget hadi karrierjének. A háború külső és a béke belső tapasztalatai alapján írta 1540-ben Azpeitia lakóinak: "A világban sok kis és nagy fejedelem köt fegyverszünetet és látszólagos békét. Az ilyenek lelkébe sosem költözik belső béke, csak harag, irigység és rosszakarat azok iránt, akikkel külszínre békét kötöttek. A mi Urunk békéje azonban, mely belülről fakad, magában hordoz minden más adományt, valamint az üdvösséghez és az örök élethez nélkülözhetetlen kegyelmeket. Mert ez a béke teszi lehetővé, hogy felebarátunkat annak Ura és Teremtője iránti szeretetből szeressük."

Ignác megtanulta és megtanította a lelkek megkülönböztetését. Az igazi béke Isten Lelkének gyümölcse, a teremtmény megbékélt élete a teremtő Istenben. Isten jó angyala "szelíden, könnyedén és lágyan" érinti meg a lelket. Innen fakadnak a béke feladatai, kezdve a beszélgetésen, melyben "minden jó kereszténynek sokkal inkább arra kell törekednie, hogy megvédje embertársa kijelentéseit, semhogy elítélje. Ha viszont nem lehet megvédenie, járjon utána, hogyan értette a másik az állítását, s ha rosszul értelmezte, helyesbítse szeretettel."

Ignác szerint a békéért folytatott munka során arról is gondoskodni kell, hogy mások is osztozzanak az ügyben. Ebből az alapelvből kiindulva fogalmazzák meg a mai jezsuiták béke céljait: "Ebben az emberiség túlélése szempontjából kritikus időszakban sok jezsuita dolgozik közvetlenül a béke előmozdításán: tudományos tanulmányokkal, akciókban való részvétellel, tanácsadóként vagy szellemi inspirátorként, s végül tanúbizonyságot téve a teljes erőszakmentességről.

A legutóbbi pápák példáját követve fel kell lépnünk a népek közötti nagyobb igazságosságért, s a fegyverkezési verseny megállításaért, mely a szegényeket megfosztja a számukra szükséges anyagi eszközöktől, és az egész emberi civilizációt veszélybe sodorja. Az evangélium azt követeli tőlünk, hogy gondoskodjunk a béke megteremtéséről. Üggyelnünk kell rá, hogy a valódi békeszolgálat hitelét ne rontsuk le meggondolatlan cselekedetekkel, s folytatásában ne gátoljon a fatalista rezignáció." (33. Generálkongregáció 1983.)

A jezsuiták békemunkája példákkal igazolja, hogyan váltak ezek az elvek gyakorlattá. Ismertek és erősen vitatottak a Berrigan fivérek (Daniel Berrigan SJ) jelképes, prófétikus cselekedetei: katonai létesítmények leöntése vérrel, behívóparancsok elvetése. A jezsuiták is hozzájárultak az Egyesült Államok

püspökeinek a béke és az igazságosság kérdésével foglalkozó pásztorleveleihez. Szerepet vállaltak az erőszakmentes akciók kidolgozásában a Fülöp-szigeteken, és az 1986-os "rózsafüzér-forradalom" hatékony előkészítésében. A jezsuiták tudományos munkával járulnak hozzá német nyelvterületen is a tudati fejlődéshez és a bázis tevékenyebbé válásának elősegítéséhez.

Zarándokút a jöv'be

A spiritualitás négy állomása - négy lépés a békéhez vezető úton. Folytatódik a "zarándoklat szerzetesközösétől szerzetesközösségig". A körvonalak már kirajzolódnak, egyfelől a forrásokkal, másfelől az idők jeleivel való találkozásból adódnak a konkrét feladatok.

A zarándoklat az egyház zsinat utáni útját követi, igazodva a zsinati útmutatáshoz: "A szerzetesi élet korszerű megújítása egyfelől állandó visszatérés minden keresztény élet forrásához és az intézményt létrehozó eredeti szellemiséghez, másfelől az intézmény alkalmazkodása a kor megváltozott körülményeihez. (A II. Vatikáni Zsinat tanítása, 263.0.)

Ahogy az egyház egészének - tisztségviselőinek éppúgy, mint a "laikus" keresztényeknek -, a szerzetesnek kiváltképp kötelessége, hogy "szüntelenül vizsgálja és az evangélium fényénél értelmezze az idők jeleit", másokkal közösen, a Szentlélekkel eltöltve "törekedjék felkutatni, melyek végül is az Isten jelenlétének és szándékainak jelei." (A II. Vatikáni Zsinat tanítása, 447. és 452. o.)

A zsinat utáni egyháznak ezt a közös feladatát a "Szerzetesek a békéért" mozgalom kiváltképpen magáévá teszi. Ezzel az új egyházjog előírását is konkretizálják: "A szerzetesek Krisztusnak az evangéliumban bemutatott és saját intézményük szabályzatában kifejezett követését életük legfőbb szabályának tekintsék." (Az egyházi törvénykönyv SOS.o.)662.kán).

A "Szerzetesek a békéért" kezdeményezést az evangélium örömhíre vezérli: "békesség adassék néktek bőségesen" (2 Pét 1,2). Akik a béke hírnökeinek és az egyházi (szerzetes) hagyomány üzenetének nyomdokain indulnak útra, közösen törekszenek a békére, az igazságosságra és a teremtés megóvására.

Egy ifjú ferences így fogalmazta meg reményét: "a Szentlélek végre felszabadultan szárnyalhat, nem kell többé szegett szárnyal röpülnie".

Pax

"Egy olyan korban, melyet a kirívó politikai és társadalmi ellentétek, valamint az erőszak alkalmazása jellemeznek, s amikor ezek visszhangja elhatol a

kolostorokig, nekünk szerzeteseknek nem szabad elzárkóznunk embertársaink szenvedései elől, hanem különböző szinteken békére kell törekednünk - imádsággal, az emberek bajai iránti tudatos érzékenységgel, a kolostori hivatás és a szerzetes élet lehetőségei szerinti konkrét tettekkel. Ez annál is inkább kötelességünk, mivel a Pax - Béke szó a történelem folyamán rendjeink mottójává vált. Az egyes kolostorok küldetésének megfelelően nem hivalkodó módon, ám ugyanakkor tettekre készen síkra szállunk

- a nyílt illetve rejtett szegénység megszüntetéséért;
- a perifériára szorultakért, hogy ismét beilleszkedjenek a társadalomba;
- a különböző rétegek közti viszony javításáért;
- a különböző népcsoportok és népek kultúrájának elismeréséért;
- az aktív erőszakmentességért a durva igazságtalansággal, minden szélsőséges irányzattal és a háborús bűnnel szemben;
- a leszerelésért és a békéért."

(A bencés közösségek apátkongresszusának leveléből, 1984.)